

II.2. FEJEZET – VESZÉLYES ANYAGOK ÉS TECHNOLÓGIÁK*

HORNYÁK ZSÓFIA**

II.2.1. Uniós szabályozási háttér

II.2.1.1. DSD-irányelv¹

A veszélyes anyagokról szóló irányelvvel (DSD)² kezdődött 1967-ben a veszélyes anyagok osztályozására, csomagolására és címkézésére vonatkozó szabályok harmonizálása, melynek alapvető célja az egészség és a környezet védelmének, valamint e termékek szabad mozgásának biztosítása.³

Abból a célból, hogy a veszélyes anyagok jelentette kockázatokkal szemben mind a személyek, mind a környezet számára nagyobb védelmet nyújtsanak, viszont ezeknek a termékeknek a szabad mozgása is biztosított legyen, az irányelv előírja a beszállítók számára, hogy a harmonizált szabályok szerint tegyék meg a veszélyes anyagok osztályozását, címkézését és csomagolását.⁴

Az irányelv 15 veszélyességi kategóriát határozott meg, és az ezen kategóriákba tartozó anyagok⁵ azok, amelyek veszélyesnek tekinthetők. Ezek a következők: (a) robbanásveszélyes anyagok; (b) oxidáló anyagok; (c) fokozottan tűzveszélyes anyagok; (d) tűzveszélyes anyagok; (e) kevésbé tűzveszélyes anyagok; (f) nagyon mérgező anyagok; (g) mérgező anyagok; (h) ártalmas anyagok; (i) maró hatású anyagok; (j) irritatív hatású anyagok; (k) szenzibilizáló anyagok; (l) rákkeltő anyagok; (m) mutagén anyagok; (n) reprodukciót károsító anyagok; (o) a környezetre veszélyes anyagok.

Ahogy láthatjuk az előző felsorolásból, egyes termékek nem tartoznak az irányelv szerint a veszélyes anyagok körébe, mint például a gyógyszerek, radioaktív anyagok, hulladék. Ezen felül a szabályozás nem tér ki a veszélyes áruk szállítására.

* Hornyák Zsófia: Veszélyes anyagok és technológiák. In: Raisz Anikó (szerk.) (2022). *Környezetjog – Különös rész*. Miskolci Egyetemi Kiadó, Miskolc, 148–155.

<https://doi.org/10.53707/2021.ra.kornykul.ii2>.

** Hornyák Zsófia, PhD, dr. jur.; Miskolci Egyetem, egyetemi adjunktus

¹ A Tanács 1967. június 27-i 67/548/EGK irányelve a veszélyes anyagok osztályozására, csomagolására és címkézésére vonatkozó törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítéséről.

² Directive on Dangerous Substances (DSD).

³ Szilágyi 2010, 55.

⁴ Bándi 2011, 355–356.

⁵ A DSD anyagokra, azaz a természetes állapotú vagy ipari termelőfolyamatból származó kémiai elemekre és azok vegyületeire vonatkozik. A készítmények, azaz két vagy több anyagból álló keverékek vagy oldatok az 1999/45/EK irányelv (DPD) hatálya alá tartoznak.

2009 januárjában hatályba lépett az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról szóló 1272/2008/EK rendelet⁶ (CLP-rendelet), ami fokozatosan kezdte felváltani az 1967-es irányelvet. Első lépésben egy átmeneti időszak kezdődött, amely 2015. június 1-jéig tartott. Ez alatt az idő alatt egymás mellett működött a DSD- és a CLP-rendelet által bevezetett rendszer, majd pedig 2015. június 1-jével a CLP-rendelet teljes mértékben felváltotta a DSD-irányelv által lefektetett szabályokat, és az irányelv helyébe lépett.

A beszállítók feladata a vegyipari termékek osztályozása a forgalomba hozatal előtt. Az átmeneti időszakban, tehát 2010. december 1-jétől 2015. június 1-jéig az anyagokat a DSD- és a CLP-rendelet szerint egyaránt osztályozni kellett. Tehát ebben az időszakban a biztonsági adatlapokon a két osztályozást együtt kellett feltüntetni. A biztonsági adatlapok tartalmazzák az anyag tulajdonságait, az azzal kapcsolatos veszélyeket, a kezelésére vonatkozó elővigyázatossági intézkedéseket, amivel a biztonságos használatot szeretnék elősegíteni. Ezen kívül a beszállítónak még a forgalomba hozatal előtt minden, veszélyesként osztályozott anyagot tartalmazó termék csomagolását fel kell címkéznie. A címke fog rövid, lényegre törő tájékoztatást adni a felhasználó számára az adott anyaggal kapcsolatos veszélyekről és a használat közben betartandó óvintézkedésekről.

II.2.1.2. CLP-rendelet⁷

A 67/548/EGK irányelvet hatályon kívül helyező, és azt felváltó 1272/2008/EK rendelet (CLP-rendelet) meghatározza az alapvető feltételeket a vegyi anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról vonatkozásában, az általa lefektetettek pedig összhangban vannak az Egyesült Nemzetek Szervezetének Globálisan Harmonizált Rendszerével (GHS). Követelményt állít fel a cégek irányába, hogy a piacra kerülés előtt megfelelő módon sorolják osztályokba, címkézzék és csomagolják a veszélyes vegyi anyagokat. A rendelet – hasonlóan a 67/548/EGK irányelvhez – nem foglalkozik a radioaktív anyagok és keverékek, kozmetikumok, gyógyszerek és bizonyos orvosi eszközök, ételek és a veszélyes anyagok szállításával.

Az anyagokat és keverékeket konkrét veszélyességi osztályokba (veszélytípus) és kategóriákba sorolják (veszélyszint), melynek feltételeit a rendelet I. melléklete tartalmazza. Az e szerinti veszélyességi osztályok a következők: (a) fizikai veszélyek; (b) egészségi veszélyek; (c) környezeti veszélyek; (d) további EU veszélyességi osztály.

A rendelet előírásai alapján az anyagokat és keverékeket címkével kell ellátni, amelyen szerepelnie kell (a) a szállító személyazonosságának; (b) az anyag vagy

⁶ Regulation (EC) No 1272/2008 — classification, labelling and packaging of substances and mixtures (CLP legislation).

⁷ Az Európai Parlament és a Tanács 1272/2008/EK rendelete (2008. december 16.) az anyagok és keverékek osztályozásáról, címkézéséről és csomagolásáról, a 67/548/EGK és az 1999/45/EK irányelv módosításáról és hatályon kívül helyezéséről, valamint az 1907/2006/EK rendelet módosításáról.

keverék nevének és/vagy azonosítási számának; (c) a csomagban lévő termék névleges mennyiségének; (d) veszélyt jelző piktogramoknak⁸; (e) a veszély szintjére történő figyelmeztetéseknek; (f) R-mondatoknak (pl. „Lenyelve halálos”); (g) biztonsági tanácsoknak (pl. „Gyermekektől elzárva tartandó”).

Ezen anyagok és keverékek csomagolására pedig a következő követelményeket rögzíti a rendelet: (a) akadályozza meg a tartalom kijutását; (b) olyan anyagokból készüljön, amelyek ellenállóak a tartalommal való érintkezéskor; (c) erős és szilárd legyen; (d) rögzíthető záróelemekkel rendelkezzen; (e) gyermekbiztos zárral rendelkezzen; (f) a veszélyre felhívó, tapintással érzékelhető figyelmeztetéseket tartalmazzon. Az (e) és az (f) pontokban megfogalmazottak csak bizonyos esetekben alkalmazandóak.

Minden veszélyes anyagot, amelyet forgalomba hoznak, be kell jelenteni az Európai Vegyianyag-ügynökségnek (ECHA), amely szerv felveszi azt az osztályozási és címkézési jegyzékbe.

A rendelet 2009. január 20. napján lépett hatályba és 2010. december 1. óta alkalmazandóak a rendelkezései az anyagokra, 2015. június 1. óta pedig a keverékekre. Többször módosították, legutóbb 2018-ban a Bizottság (EU) 2018/1480 rendeletével. A veszélyes anyagok harmonizált osztályozását és címkézését az Európai Bizottság által minden évben elfogadott, „Technikai haladáshoz való hozzáigazítás (ATP)” frissítette. Az Európai Bizottság ennek során az ECHA Kockázatértékelési Bizottságának a véleményét követi.

II.2.1.3. REACH-rendelet⁹

A REACH-rendelet előírja, hogy azoknak a vállalkozásoknak, amelyekévente legalább egy tonna vegyi anyagot állítanak elő az EGT területén, vagy legalább egy tonna vegyi anyag EGT területére történő behozatala esetében ezeket az anyagokat be kell jegyeztetniük a REACH¹⁰-adatbázisba. A regisztrálás díjköteles. A szabályozás kiterjed az összes vegyi anyagra, és amely anyag nem kerül regisztrálásra,

⁸ 1272/2008/EK rendelet V. melléklete a veszélyt jelző piktogramokról: Az egyes veszélyességi osztályokra, a veszélyességi osztály felosztásaira és a veszélyességi kategóriára vonatkozó, veszélyt jelző piktogramok eleget tesznek e melléklet és az I. melléklet 1.2. szakasza rendelkezéseinek, és a használt színek, szimbólumok és általános külalak tekintetében megfelelnek az alábbi mintáknak.

⁹ Az Európai Parlament és a Tanács 1907/2006/EK rendelete (2006. december 18.) a vegyi anyagok regisztrálásáról, értékeléséről, engedélyezéséről és korlátozásáról (REACH), az Európai Vegyianyag-ügynökség létrehozásáról, az 1999/45/EK irányelv módosításáról, valamint a 793/93/EGK tanácsi rendelet, az 1488/94/EK bizottsági rendelet, a 76/769/EGK tanácsi irányelv, a 91/155/EGK, a 93/67/EGK, a 93/105/EK és a 2000/21/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről.

¹⁰ REACH: „Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals”. A REACH-rendelet a vegyi anyagok regisztrálásával, értékelésével, engedélyezésével és korlátozásával kapcsolatos előírásokat rögzíti.

annak forgalomba hozatala és felhasználása tilos. A rendelet személyi hatálya kiterjed (a) a gyártóra¹¹; (b) importőrré¹²; (c) forgalmazóra¹³; (d) továbbfelhasználóra¹⁴.

A rendelet előírásainak való megfelelés értelmében a vegyi anyagok vonatkozásában a következőket kell megtenni, melyben az Európai Vegyi anyag-ügynökség nyújt segítséget. Elsőként regisztrálni kell minden olyan anyagot, amelyből vállalkozásonként, évente legalább egy tonnát terveznek gyártani vagy importálni. Majd az esetleges egészségügyi és környezeti kockázatok kiértékelésére kerül sor. Ezek után a különös aggodalomra okot adó anyagokat engedélyezési eljárásnak kell alávetni. Azon anyagok esetében, amelyek túl nagy kockázatot jelentenek az emberi egészségre és a környezetre, azoknak a forgalomba hozatalát vagy a felhasználását korlátozzák vagy akár le is tiltják.

II.2.1.4. Seveso III-irányelv¹⁵

Az irányelv alapvető célja a veszélyes anyagokkal, különösen a vegyi anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyeinek kezelése. Ezt az irányelvet nevezzük Seveso III-irányelvnek, ami felváltotta a Seveso II-irányelvet (96/82/EK irányelv), ami a Seveso-irányelv (82/501/EGK irányelv) módosításaként jelent meg. Az irányelv értelmében azoknál az ipari létesítményeknél, ahol nagy mennyiségű veszélyes anyag tárolása történik, minden európai uniós országnak biztosítania kell a környező területen a megfelelő intézkedések rendelkezésre állását a balesetek kezelésére. Ahol a veszélyes anyagokból egy bizonyos mennyiségnél többet kezelnek, ott az adott társaság köteles (a) rendszeresen tájékoztatni az esetleges baleset által érintett lakosságot; (b) biztonsági jelentéseket közzétenni; (c) biztonsági irányítási rendszert létrehozni; (d) belső védelmi tervet kialakítani.

A Seveso III-irányelv a korábbi irányelvekhez képest szigorítja a nyilvános konzultációs eljárásokat, amelyek az érintett ipari létesítményekkel kapcsolatos projektekre vonatkoznak; az érintett jogszabályi rendelkezések módosításával biztosítja, hogy az ilyen jellegű új létesítményeket a meglévőktől biztonságos távolságra hozzák létre; biztosítja annak lehetőségét, hogy a lakosság bírósági eljárást kezdeményezzen arra az esetre, ha megítélésük szerint nem tájékoztatták őket megfelelően;

¹¹ REACH-rendelet 3. cikk 9. pont „gyártó”: a Közösségben letelepedett természetes vagy jogi személy, aki a Közösségben anyagot gyárt.

¹² REACH-rendelet 3. cikk 11. pont „importőr”: az a Közösségben letelepedett természetes vagy jogi személy, aki a behozatalért felel.

¹³ REACH-rendelet 3. cikk 14. pont „forgalmazó”: a Közösségen belül letelepedett természetes vagy jogi személy, beleértve a kiskereskedőt is, aki az önmagában vagy keverékben előforduló anyagot kizárólag harmadik felek számára tárolja és hozza forgalomba.

¹⁴ REACH-rendelet 3. cikk 13. pont „továbbfelhasználó”: az a gyártótól vagy importőrtől különböző, a Közösségben letelepedett természetes vagy jogi személy, aki vagy amely ipari vagy foglalkozásszerű tevékenységei során az anyagot önmagában vagy keverékben felhasználja. A forgalmazó vagy a fogyasztó nem továbbfelhasználó.

¹⁵ Az Európai Parlament és a Tanács 2012/18/EU irányelve (2012. július 4.) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének kezeléséről, valamint a 96/82/EK tanácsi irányelv módosításáról és későbbi hatályon kívül helyezéséről.

valamint szigorúbb ellenőrzési mechanizmusokat vezet be a biztonsági szabályok megfelelő betartása érdekében.¹⁶

II.2.2. A magyar szabályozás

II.2.2.1. A környezetvédelmi törvény¹⁷

A környezeti elemeket veszélyeztető tényezők között tárgyalja, a kauzális környezetjog részeként¹⁸ a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény¹⁹ a veszélyes anyagokat és technológiákat. A törvény a 28. §-ában a veszélyes anyagok károsító hatása elleni védelemről rendelkezik, a 29. §-ban pedig a környezetveszélyeztetéssel járó technológiákról.

A törvény megfogalmazása értelmében a veszélyes anyagok károsító hatása elleni védelem kiterjed minden olyan természetes, illetve mesterséges anyagra, amelyet a környezethasználó tevékenysége során felhasznál, előállít, vagy forgalmaz, és amelynek minősége, mennyisége robbanás- és tűzveszélyes, radioaktív, mérgező, fokozottan korrózív, fertőző, ökotoxikus, mutagén, daganatkeltő, ingerlő hatású, illetőleg más anyaggal kölcsönhatásba kerülve ilyen hatást előidézhethet. A veszélyes anyagok kezelésekor, felhasználásakor – beleértve kitermelésüket, raktározásukat, szállításukat, gyártásukat és alkalmazásukat – továbbá, veszélyes technológiák alkalmazásakor olyan védelmi, biztonsági intézkedéseket kell tenni, amelyek a környezet veszélyeztetésének kockázatát jogszabályban meghatározott mértékűre csökkentik, vagy kizárják.

A környezetveszélyeztetéssel járó technológiák alkalmazásakor a környezetveszélyeztetés csökkentése érdekében a veszélyforrás jellegéhez igazodó védőterületet, illetőleg védőtávolságot kell kijelölni. Ha a védőterület, illetve védőtávolság – hatósági engedély alapján – a már kialakult települési viszonyok megváltoztatásával biztosítható csak, a megvalósítás költségeit a felelősség arányában kell viselni. A veszélyes technológia üzemeltetése során az esetlegesen bekövetkező rendkívüli környezetkárosítás megakadályozására, felszámolására az adott tevékenység megkezdése előtt – külön jogszabályi rendelkezés hiányában – környezeti kárelhárítási tervet kell készíteni.²⁰

II.2.2.2. A kémiai biztonságról szóló törvény²¹

A másik jogszabály, amit a téma vonatkozásában meg kell említenünk, a kémiai biztonságról szóló 2000. évi XXV. törvény, aminek a szabályozása szorosan kapcsolódik a REACH-rendelet és a CLP-rendelet szabályaihoz, azokkal együttesen kell

¹⁶ Az uniós szabályozás elemzéséről lásd még: Bándi 2014.

¹⁷ 1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól (Kvt.).

¹⁸ Csák 2008, 12.

¹⁹ Erről lásd bővebben: Fodor 2015, 181–182.; Csapó 2015, 32.

²⁰ Kvt. 28. § és 29. §.

²¹ 2000. évi XXV. törvény a kémiai biztonságról.

alkalmazni,²² a veszélyesség szempontjából a CLP osztályozása lesz az irányadó.²³ A törvény bejelentési kötelezettséget ír elő a veszélyes anyagok és keverékek vonatkozásában. Ezen anyagok és keverékek tárolása során biztosítani kell, hogy azok a biztonságot, az egészséget, illetve testi épséget ne veszélyeztessék, illetőleg a környezetet ne szennyezhessek, károsíthassák. A veszélyes anyagok, illetve a veszélyes keverékek előállításának, gyártásának, feldolgozásának, továbbá felhasználásának megkezdése előtt a tevékenységhez az azonos célra alkalmas veszélyes anyagok, illetve veszélyes keverékek közül a kevésbé veszélyes anyagot (keveréket) kell kiválasztani.²⁴ Az egészségügyi államigazgatási szerv lesz az, aki a veszélyes anyagok, illetve a veszélyes keverékek országos nyilvántartása, illetőleg a terméknylvántartás keretében gyűjteni, feldolgozni és megszerezni fogja az ezekkel kapcsolatos toxikológiai, közegészségügyi és klinikai adatokat.²⁵ Foglalkozásszerűen végzett tevékenység mind a veszélyes anyagokkal, mind a veszélyes keverékekkel, azok adatait tartalmazó biztonsági adatlap, egyéb tevékenység pedig használati utasítás birtokában kezdhető meg.²⁶ Az ilyen tevékenységet folytatni szándékozóknek bejelentési kötelezettségük van az egészségügyi államigazgatási szerv felé a tevékenység megkezdésekor.²⁷

A hazai jogszabályok és az uniós rendeletek betartásának ellenőrzésére több hatóság jogosult, közegészségügyi szempontból az egészségügyi államigazgatási szerv, a környezetvédelem vonatkozásában a környezetvédelmi hatóság, a munkavédelem körében a munkavédelmi hatóság, a tűzvédelem szempontjából a tűzvédelmi hatóság, a tárolás szabályai tekintetében a fogyasztóvédelmi hatóság, a fogyasztó számára forgalmazott termék feliratozása (címkézése), egyéb jelölése, a használati utasítás, továbbá a reklámozás tekintetében a fogyasztóvédelmi hatóság. Az egészségügyi államigazgatási szerv az ellenőrzése során elrendelheti (a) a gyártás korlátozását, (b) a tevékenység meghatározott időpontig vagy feltétel teljesítéséig történő megtiltását, vagy (c) 20 millió forintig terjedő kémiai terhelési bírság kiszabását.²⁸

II.2.2.3. A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló kormányrendelet²⁹

Kormányrendeleti szinten a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről szóló 219/2011. (X. 20.) Kormányrendeletet érdemes megemlítenünk. A rendelet a veszélyes anyagokkal, keverékekkel és készítményekkel kapcsolatos súlyos balesetek megelőzésére és azok emberre és a környezetre gyakorolt következményeinek korlátozására vonatkozóan határoz meg szabályokat. Megkülön-

²² Kémiai biztonságról szóló törvény 2. §.

²³ Kémiai biztonságról szóló törvény 3. §.

²⁴ Kémiai biztonságról szóló törvény 20. § (1) bek.

²⁵ Kémiai biztonságról szóló törvény 23. § (1) bek.

²⁶ Kémiai biztonságról szóló törvény 28. § (3) bek.

²⁷ Kémiai biztonságról szóló törvény 29. § (1) bek.

²⁸ Kémiai biztonságról szóló törvény 32. § és 33. §.

²⁹ 219/2011. (X. 20.) Kormányrendelet a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek elleni védekezésről.

bözteti a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemet és a küszöbérték alatti üzem kategóriáját. A rendelet alapján alsó küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem: ahol a rendelet 1. melléklete alapján meghatározható alsó küszöbértéket elérő vagy meghaladó, de a felső küszöbértéket el nem érő mennyiségben veszélyes anyagok vannak jelen. Felső küszöbértékű veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem pedig, ahol a jelen lévő veszélyes anyagok mennyisége az 1. melléklet alapján meghatározható felső küszöbértéket eléri vagy meghaladja.³⁰

A veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzése, az ellenük való védekezés érdekében a megfelelő vizsgálatokat el kell végezni az engedélyezés során. Ezek a következők: (a) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem, küszöbérték alatti üzem azonosítása és a veszélyes tevékenység végzése, (b) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek veszélyének azonosítása és kockázatuk elemzése, (c) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek megelőzését, hatásainak csökkentését biztosító irányítási rendszer, a biztonsági irányítási rendszer, (d) a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek káros hatásainak értékelése, a lehetséges dominóhatás, (e) a belső védelmi tervezés, a külső védelmi tervezés, a tervek végrehajtási feltételeinek megléte, (f) a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemekkel kapcsolatos településrendezési tervezés, (g) a lakossági tájékoztatás és a nyilvánosság biztosítása, valamint (h) a belső védelmi terv és a súlyos káresemény elhárítási terv gyakoroltatása.³¹

A veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem üzemeltetőjének biztonsági jelentést vagy biztonsági elemzést kell készítenie, melyben bizonyítja, hogy a veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetek kialakulásának lehetőségeit a biztonsági irányítási rendszer kialakítása során figyelembe vette.³² Majd a hatóság³³ fogja ellenőrizni a biztonsági jelentés vagy a biztonsági elemzés valóságtartalmát, és a jelentés vagy az elemzés alapján kijelöli a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzem körüli veszélyességi övezet határait. Az üzemeltető pedig belső védelmi tervet készít a biztonsági jelentésben vagy a biztonsági elemzésben szereplő veszélyek következményeinek elhárítására.³⁴ Az üzemeltető a veszélyes anyagokkal foglalkozó üzemben, vagy a küszöbérték alatti üzemben történt veszélyes anyagokkal kapcsolatos súlyos balesetről, üzemzavarról, annak bekövetkezését vagy az arról való tudomásszerzést követő 24 órán belül írásbeli adatszolgáltatást nyújt a hatóság területi szerve részére. A hatóság az üzemzavarról tájékoztatja a veszélyeztetett település polgármesterét. Az üzemeltető a baleset, üzemzavar körülményeit kivizsgálja és annak eredményéről a hatóságot a kivizsgálás lezárását követő 15 napon belül tájékoztatja.³⁵

³⁰ 219/2011. (X. 20.) Korm. rend. 1. § 1. és 2. pont.

³¹ 219/2011. (X. 20.) Korm. rend. 4. § (1) bek.

³² 219/2011. (X. 20.) Korm. rend. 8. § (4) bek.

³³ A rendelet alkalmazásában hatóság a hivatásos katasztrófavédelmi szerv. 1. § 2a.

³⁴ 219/2011. (X. 20.) Korm. rend. 13. § (1) bek., 28. § (1) bek. és 19. § (1) bek.

³⁵ 219/2011. (X. 20.) Korm. rend. 30. § (1), (3), (4) bek.

Irodalomjegyzék

- [1] Bándi Gyula (2011). *Környezetjog*. Szent István Társulat, Budapest.
- [2] Bándi Gyula (2014). Vegyi anyagok, ipari baleseti kockázat, biotechnológia. https://regi.tankonyvtar.hu/hu/tartalom/tamop425/2011_0001_539_Kornyezetjog/ch20s08.html.
- [3] Csák Csilla (2008). *Környezetjog*. I. kötet. *Előadásvázlatok az általános és különös részi környezetjogi gondolkodás köréből*. Novotni Alapítvány, Miskolc.
- [4] Csapó Orsolya (2015). *A környezeti jogi felelősség határai – Az uniós jog hatása a magyar szabályozásra*. PhD-értekezés, https://jak.ppke.hu/uploads/articles/12332/file/Csapo_dolgozat_vegleges.pdf.
- [5] Fodor László (2015). *Környezetjog*. Debreceni Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- [6] Szilágyi János Ede (2010). Környezetvédelem az Európai Unió jogban. In: Szilágyi János Ede (szerk.). *Környezetjog*. II. kötet. *Tanulmányok a környezetjogi gondolkodás köréből*. Novotni Alapítvány, Miskolc, 55–77.